

UOT 81'28

<https://doi.org/10.59849/2218-4783.2024.1.189>

SƏDAQƏT HƏSƏNOVA

AZƏRBAYCAN AŞIQ DİLİNİN ÜSLUB XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Azərbaycan ədəbi dilində müxtəlif qələm sahiblərinin özünəməxsus imzası vardır. Bu baxımdan, ədəbi-bədii dilimizin inkişaf və zənginləşməsində aşıqların böyük xidməti diqqəti cəlb edir. Aşiq poeziyasının dil-üslub xüsusiyyətləri ilə bağlı araşdırma bu mənbənin fərqli xüsusiyyətlərə malik olduğunu göstərir. Bu xüsusiyyətlərdən biri xalq danışığına məxsus dil materialının bolluğudur. Bu baxımdan, aşıqlar “el şairləri” adlanırlar. Aşiq dilində diqqəti cəlb edən cəhətlərdən biri fərqli söz və ifadələrin işlənməsidir. Bu qaynaqda el dil vahidlərinə rast gəlirik ki, onlar lüğətlərdə göstərilməmişdir. Həmin mənbədə bir neçə sənətkar tərəfindən işlənən söz və ifadələrə də rast gəlirik. Lakin həmin sözlər fərqli üslub məqamlarına salınmışdır. Aşiq poeziyasının dilində tarixi informasiyanın daşıyıcısı olan çox sayda yer adları ilə qarşılaşmaq olar. Onlar poetikliyi dərinləşdirməkdə əhəmiyyətlidir.

Dil-üslub xüsusiyyətləri baxımından müxtəlif tarixi zamanlara aid olan aşiq poeziyası özündən sonrakı dövrün ədəbi dilinə də təsir göstərmişdir. Bundan başqa, aşiq yaradıcılığının yazılı ədəbi-bədii dilə təsirini göstərən faktlar da çoxdur. Belə ki, Aşiq Qurbaninin dilindəki bəzi faktların Mikayıl Müşfiqin dilinə keçdiyini müşahidə etmək mümkündür. Bu cəhətlər aşiq poeziyasının dil-üslub xüsusiyyətləri baxımından araşdırılmasının zəruriliyini təsdiq edir.

Açar sözlər: dil, üslub, məna, söz, aşiq.

Giriş. Azərbaycan poetik dili qədim zamanlardan üzü bəri maraqlı inkişaf xüsusiyyətləri ilə diqqəti cəlb edir. Müxtəlif tarixi zamanlarda bu dilin yeni keyfiyyət qazanmasında aşıqların mühüm əməyi vardır. Poetik dil milliliyi, sadəliyi və təmizliyi ilə həmişə irəlidə olmuşdur. Ümumxalq dilinə söykənən saz-söz ustaları zaman-zaman bu dili zənginləşdirmiş, onun lüğət tərkibinin tərəvətli ifadələrlə bollaşmasına dəyərli töhfələr vermişlər. Aşiq poeziyasının dilində çox sayda seçkinliklər müşahidə etmək mümkündür. Bu cəhət həmin qaynağın linqvistik baxımdan incələnməsinin zəruri olduğunu göstərir.

Əsas hissə. Azərbaycan aşiq poeziyası bir çox cəhətlərdən zənginliyi ilə seçilən maraqlı qaynaqlardandır. Onun dil və üslub keyfiyyətlərinin üzə çıxarılması aşıqların yaradıcılıq simasını aydınlaşdırmağa kömək edir. Aşiq şerinin dili üzərindəki araşdırmalar göstərir ki, Azərbaycan bədii dili uzaq keçmişdən bu günə qədər şərəfli bir tarixi yolla addımlamış, yeni söz və ifadə icadları hesabına sanbalını xeyli artırmışdır. Aşiq dilinin təhlili saz-söz ustalarının bədii dilimizə çox sayda töhfələr verdiyini göstərir. Dili poeziyanın ilkin siması kimi dəyərləndirənlər haqlıdırlar. Belə ki, hər bir sənətkarın dil-üslub xüsusiyyətlərinin üzə çıxarılması həmin müəllifin ədəbi dilimizdəki simasını aydınlaşdıraraq imzasını təyin edə bilir. Azərbaycan aşıqları yüksək dil duyumu ilə xalqımızın ruhuna, zövqünə yaraşan sənətkar kimi mükəmməl dil-üslub mənzərəsinə malikdirlər. Aşıqlar arasında dil-üslub keyfiyyətləri cəhətdən seçkinliklərlə yanaşı, onları birləşdirən ümumi xüsusiyyətlər də vardır. Aşiq poeziyasının dilində diqqəti çəkən cəhətlərdən biri eyni ifadənin ayrı-ayrı aşıqlar tərəfindən maraqlı üslub məqamlarına salınmasıdır. Bu baxımdan, “başına dolanım” ifadəsi sadəlik və lətafəti ilə seçilir:

Durum dolanım başına,
Aşıqından küsən dilbər!
Gözlərini dik gözümə,

Nə mən dinim, nə sən, dilbər! [2, s. 40].

Bu ifadənin sonralar Aşıq Ələsgərin dilində də işlənməsinin şahidi oluruz:

Durum dolanım başına,
Qaş, gözü qara ceyran [1, s. 157].

Aşıqların dilindəki “başına dolanım” leksik-qrammatik dil vahidi xalq frazeologiyasından gələn ifadədir və aşıqların el-elat adamı olması məlumdur. Xalqın dilindən gələn sözlərin aşıq poeziyası üçün xarakterik olması təbiidir. Bu poeziyanın dilində atalar sözləri və məsəlləri sanbalında fikirlərin işlənməsi xalqımızın təfəkkür mədəniyyətinin nə qədər yüksək olduğunu bildirir:

Bir baxtın yatıban bir ucalanda,
Tülək tərən olub sar ov çalanda,
Məsəldi, deyərlər: “Qurd qocalanda
Tülkü meydan açıb dovşan gülərmiş” [2, s. 83].

Aşıq dilində eyni ifadələrdən istifadənin üslub özəlliyi. Aşıq poeziyasının sözlərin məntiqi bağlılığını göstərən dil mənzərəsi informativ-estetik xüsusiyyətləri ilə ucada dayanır. Sözlərin rəngi və ifadə imkanları, hər şeydən öncə, aşıq şerində poeziyanın milli əsaslara söykənməsini əks etdirir. Xalqımızın dilində “gözü düşmək”, “üzü dönmək” kimi ifadələr işləkdir. Aşıqların dilində “kөнүлün dönməyi” adlı ifadə diqqəti cəlb edən dil faktlarındandır:

Bir gözələ gözüüm düşdü,
Mən dönərəm, könül dönməz.
Ruhum getdi, əqlim çaşdı,
Mən dönərəm, könül dönməz [3, s. 37].

Könül aşıqların duyğulu yeri, məhəbbət evidir. Azərbaycan poeziyasının incilərindən olan M.Müşfiq bir zamanlar ilqarından dönməyən könülü “Yaşa!” – deyə alqışlamışdır. Aşıq yaradıcılığında maraqlı cəhətlərdən biri də, əslində, qarğış xarakterli sözlərin “ölmüş” sözünü müsbət anlamda işlənərək incə bir təzad yaratmasıdır:

Dərdimi söylərəm başdan,
Ay qabaqdan, qələm qaşdan.
Şirin dilli bir ölmüşdən
Mən dönərəm, könül dönməz [3, s. 37].

Eyni söz və ifadələrdən istifadə baxımından aşağıdakı nümunə də maraqlıdır:

Kaş ki gözəl olmuyaydın,
Sarıban solmuyaydın,
Mənnən aşna olmuyaydın,
Ayrılanda ölürəm mən [2, s. 39].

Bu misralar Dədə Ələsgəri yada salır. Belə ki, aşığın dillər əzbəri olan bir qoşmasının musiqili tonu, axıcılığı Qurbaninin qoşmasını xatırladır:

Gözəl, sənə məlum olsun,
Həsərətindən yanırım mən.
Ala gözlər süzüləndə
Canımdan usanırım mən [1, s. 159].

Aşıq poeziyasının həm sonrakı dövr aşıq yaradıcılığına, həm də yazılı ədəbiyyata güclü təsiri bəllidir. Bu baxımdan, Aşıq Qurbaninin aşağıdakı qoşması üzərində dayanmağa dəyər:

Dindirirəm, niyə dınmirsən, ay qız?
Bir zaman lal olu dil, sənə qurban!
Gülüb neştər ilə tökdün qanıımı,
Nazik əllərinlə sil, sənə qurban! [2, s. 59].

Eyni rədif və ölçülü qoşmaya Aşıq Ələsgər poeziyasında da rast gəlirik. Maraqlıdır ki, Qurbaninin dilində ismin yönlük halında işlənən ikinci şəxsin təkini ifadə edən əvəzlik [sənə] incə saitlərlə işləndiyi halda, Aşıq Ələsgərin dilində ilk misrada incə saitlərlə, digər məqamlarda isə ümumtürk dilinə və xalq danışığına uyğun olaraq qalın saitlərlə [sana] əksini tapmışdır:

Bir sözümlə var sənə, pünhan deməli,
Qayıl olsan, deyim, gül, sana qurban.
Nə müddətdi, həsrətini çəkərəm,
Söyləyim, dərdimi bil, sana qurban [1, s. 352].

Bundan başqa, aşıq poeziyasının yazılı ədəbi dilimizə təsiri də az olmamışdır. Belə ki, Qurbani yaradıcılığında "Sənə qurban" qoşmasını oxuyanda M.Müşfiqi xatırlamamaq olmur. M.Müşfiqin dilində də eyni rədifli, eyni bölgülü, leksik tərkibcə oxşar qoşma vardır:

Deyirsən, yanında qalacağam mən,
Çox gözəl fikirdir, qal, sənə qurban.
Nə zaman istəsən əziz canımı
Qumral gözlərinlə al, sənə qurban [4, s. 191].

Aşıq Qurbaninin poeziyasına aid "Şirin yuxusuna qurban olduğum" [149, s. 95] qoşmasında rədifdən istifadə ilə M.Müşfiq "Qurban olduğum" şerini yazmışdır:

Ayrılıq oduna könül dayanmaz,
Eşq oduna yanan bir daha yanmaz,
Çəkdiyim nalədən neyçün oyanmaz
Şirin röyasına qurban olduğum? [4, s. 191].

Aşıq poeziyasının dilində İran, Turan, Gəncə, Naxçıvan, Gülistan, Dağıstan, Ordubad, Qaradağ, Diri, Mərənd, Təbriz, Rum, Xudafərin, Savalan, Təktüklü [Diridə yer adı], Xorasan, Bərdə, Tərtər, Murov, Qoşqar, Göygöl və s. kimi toponimlərlə qarşılaşmaq mümkündür. Məlumdur ki, yer-yurd adlarında xalqımızın milli mədəni irsi qorunub saxlanılır. Adların milliliyi dilin özünəxaslığı ilə bağlıdır. Adlar mütləq hansısa tarixi informasiyanın daşıyıcısıdır. Sözlərin ad sistemində daşdığı funksiya məlumatın dəqiqliyini ifadə etməkdə böyük əhəmiyyətə malikdir. Adlar xalqın tarixi, dünyagörüşü, həyat tərzi, adət-ənənələri, dinimizə münasibəti, ümumiyyətlə, mədəniyyəti ilə bağlıdır. Təsədüfi deyildir ki, toponimlər "emosiyaların məkanı", "tarixin danışan dili" kimi dəyərləndirilir.

Aşıq poeziyası folklorun bədii dilə dərin təsirini ortaya qoyan mənbədir. Sözlərə, ifadələrə canlı bədii həyat verən aşıqlar təfəkkürünün estetik zənginliyi, ritmik biçimlərlə musiqili ton yaratmaq bacarığı ilə seçilərək poetik dilin xaslığını təsdiq etmişlər.

Ələsgərəm, bir gözələ mehmanam,
Ölməyincə çətin dönəm, usanam.
Əzrayılı qanlı tutmasın anam,
Məni bir kirpiyi peykan öldürür [1, s. 73].

"Əzrayılı qanlı tutmaq" təzə-tər ifadələrdəndir. Bəzən aşıq poeziyasının dilində qrammatikamız üçün qüsurlu hesab edilən faktlarla da qarşılaşmaq olur. Bu cəhətdən aşağıdakı örnək səciyyəvidir:

Ələsgər bağ saldı bağdan ötəri,
Xəstə könlü ağlar nardan ötəri,
Bir gül bəsləyirdi yardan ötəri,
Xəzan vurdu, gül yarpağı töküldü [1, s. 78].

Yuxarıdakı örnəkdə danışıq tərzli “ötrü” qoşmasının “ötəri” kimi deyilməsinə səbəb olsa da, bu, dil qüsuru kimi görünür, əksinə, şerin dilinə duzluluq və şirinlik qatır.

Aşiq poeziyasında elə fərqli təzadlar işlənir ki, onları başqa mənbədə görə bilmirik. Ümumiyyətlə, aşıqların dili bədii təsvir və ifadə vasitələri ilə xeyli zəngindir və bir-birindən dolğun üslub vasitələrinə malikdir. Aşağıdakı bədii təzad sanbalı ilə diqqəti cəlb edir:

A bimürvət, nainsafın balası,
Mən səni seçmişdim sağ ürəyimdə.
Həsərət çəkdim, ortalığa qan əkdin,
Qara nöqtə qoydun ağ ürəyimdə [1, s. 78].

Fikrimizcə, təzadın ən gözəl örnəklərini aşiq poeziyasının dilində görmək mümkündür. Aşiq Ələsgərin aşağıdakı qoşması, bu cəhətdən əvəzsiz əsərlərdəndir:

Ala gözlüm, səndən ayrı düşəli,
Hicranın qəmiylə kef eyeləmişəm.
Ah-vay ilə günüm keçib dünyada,
Qəm satıb, dərd alıb nəf eyeləmişəm [1, s. 46].

Ayrılıqdan doğan qəm-kədərli kef eləmək kimi dərin təzad Aşiq Ələsgərin poetik sintaksimizin çox qiymətli faktlarından. Ümumiyyətlə, bədii dildə obrazlılığın bütün səviyələrdə keyfiyyət göstəricilərini aşiq dilində müşahidə etmək mümkündür.

Aşiq poeziyasında elə dil faktları ilə qarşılaşırıq ki, onların indiyə qədər elmi-nəzəri təhlili haqqında bilgilərə rast gəlmirik:

Mən içdiyim Xızır Nəbi verəndi,
O səbəbdən şad könülüm virəndi,
Şəkkin varsa, qoy qabağa, ver andı,
Aradan pərdəni ay at, amandı [3, s. 67].

Azərbaycan dilinin qrammatikasında omonim səciyyəsi daşıyan “ay” sözü həm əsas, həm də köməkçi nitq hissəsi kimi işlənir, yəni onun isim və nida olması haqqında fikirlər formalaşmışdır. Lakin aşiq dilindən alınan yuxarıdakı örnəkdə başqa bir mənzərənin şahidi oluruq. Son misrada işlənmiş “ay” sözü ədatdır və mənanı qüvvətləndirməyə xidmət edib. Halbuki dilimizdə olan ədatlar arasında belə bir dil vahidinə rast gəlmirik. Aşıqların dilində tez-tez “könül quşu” ifadəsi ilə qarşılaşırıq. Bu ifadə M.Şəhriyarın dilində də özünü göstərən maraqlı nitq vahidlərindəndir. “Könül quşu”, əslində, bir yerdə qərar tutmayan, təlatümlü bir könülün özüdür, aşığın məkanı, ucsuz-bucaqsız xəyallar aləmidir, düşüncələrinin, demək istədiklərinin vətənidir:

Könül quşu havalardan
Durmaz, enər qərib eldə.
Həcər dəgər şüşə misli
Hər dəm sınar qərib eldə [3, s. 38].

Molla Cumanın dilində “könül” sözü və bu sözün iştirakı ilə formalaşan bir sıra birləşmələr vardır. Onlardan biri də “könül yurdu”dur:

Bülbül tərək edərmi gülün virdini,
Bayquş binalamış könül yurdunu [3, s. 94].

Əsərlərinin birində Molla Cuma belə bir misra işlədir: *Tərifin zərif demişəm* [3, s. 27]. Azərbaycan aşıqları nəinki gözəllərin tərifini, hətta demək istədiklərinin hamısını zərif dillə deyirlər. Onların dilində hikmətli sözlərin diqqəti çəkən mövqeyi vardır. Elə bir aşiq poeziyası yoxdur ki, orada atalar sözləri səviyyəsində aforizm işlənməsin. Məsələn, Aşiq Qurbaninin

dilindəki məsəl xarakterli misralar xalq müdrikliyindən qidalanaraq aşıq poeziyasının bədii keyfiyyətlərini göstərməkdə maraqlı qaynaqlardandır:

Alçaq yerdən duman qalxar.
Nökər olan cəfa çəkər [2, s. 37].
Söylə dərdi bilənlərə,
Dərd başına gələnlərə,
Hər üzünə gülənlərə
Etibar eləmək olmaz [2, s. 37].

Və ya söz-ifadə, aforistik fikir oxşarlığı baxımından Molla Cumanın aşağıdakı misraları da diqqəti çəkir:

Adam var, gədədir, bəyi bəyənməz,
Adam var, əsli bəy, yekəlik bilməz.
Adam var, quzudur, dindirsen, dinməz,
Adam var, danışsa, məhəbbət artar.
Adam var, yumşaldar daşdan betəri,
Adam var, fitnəynən qırar qətəri,
Adam var ki, yaxın dostdan ötəri
Özün oda tullar, dəryaya atar [3, s. 129].

Aşıq poeziyasının dilində elə sözlər vardır ki, onları lüğətlərimizdə də görə bilmirik.

Bulud olan qalxar havada gəzər,
Aşıq olan yarın bağrını əzər,
Qəvvas olan girər dərinə üzər,
Bir dərin var, bir dərgə var, bir dayaz [2, s. 98].

Buradakı “dərgə” maraqlı leksik-qrammatik vahidlərdəndir. “Azərbaycan dilinin izahlı lüğətində”, “Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğətində”, “Azərbaycan dilinin dialektologiya lüğətində” bu leksik-qrammatik vahid qeydə alınmamışdır. Fikrimizcə, bu söz nə dərin, nə də dayaz olan yerdir, dayazla dərinin arasında orta mövqə tutan məkan mənalı isimdir.

Aşıq dilində elə leksik-qrammatik vahidlərə rast gəlirik ki, milliliyi ilə yüksəkdə dayanmasından başqa, həm qulağa, həm ürəyə yatsa da, təəssüf ki, aktiv leksikaya malik deyil:

Sevgilimin qaş Kəbə küncüdü,
Mən öləndə kimlər ona yöncüdü? [126, s. 55].

İkinci misradakı “yöncü” leksemi sözügedən maraqlı vahidlərdəndir. Bundan başqa, Qurbanini dilində diqqəti çəkən “öyün” sözü də rast gəlirik. Çağdaş dilimizdə “öyünmək” feli vardır. Lakin aşığın dilində “öyün” sözü isim kimi işlənmişdir:

O nədi ki, ildırımın yeyindi?
Sənin danışdığın bütün öyündü [2, s. 103].

Aşığın dilində “öyün” sözü “təkəbbür” sözünün sinonimi kimi işlənmişdir.

Aşıq yaradıcılığında çağdaş dilimizdə işlənmə fəallığını azaldan milli leksik-qrammatik vahidlərin çoxu aktiv mövqeyi ilə diqqəti çəkir. Belə maraqlı sözlərdən biri “yaşırmaq” sözüdür. Bu söz həm olduğu kimi, həm də yerli tələffüzə uyğunlaşaraq “yöşürmək” şəklində aşığın dilində fəal yer tutur:

Çəkibən yaşmağı yüzün yöşürmə,
Sinəmin üstünə dağ qoyan dilbər.
Gedibən dərdimi həddən aşırma,
Allahı seversən, bir dayan, dilbər [3, s. 101].

Bağ yetirdim, bar tapmadı öz əlim,
Ha hərrədim, boş qayıtdı öz əlim,
Qızılgülə həsrət qoydum öz əlim,
Bülbüllər yaşırıdı a yazı məndən [3, s. 406].

“Bülbüllərin yazı yaşırması”, yəni gizlətməsi nə qədər də gözəl ifadədir.

Aşıq poeziyasının dilindəki *dərd qılınca, hicran ağnağı, könülün qərib qonağı, calladi gözlər, xəyalda hərlənmək, kamal möhtacı, sevdanın köhnəlməyi, hicran tapdağı, peşman dəftəri, möhnət çəmənini* və s. kimi ifadələr tərəvəti ilə seçilən dil vahidlərindəndir. Söz-ifadə yaradıcılığı dilin çətin, ancaq həm elmi, həm də praktik baxımdan maraqlı, zəruri proses və problemlərdən biridir. Bu prosesin əsas dəyəri ondadır ki, o, bir tərəfdən dilin leksikasını zənginləşdirir, digər tərəfdən alınma sözlərin milli sözlərlə əvəz olunmasını təmin edərək onların sıxışdırılmasına səbəb olur və beləliklə də, dildə milliliyi gücləndirir.

Aşıqların dilində lirik dialoqun gözəl nümunələri vardır. Əslində, aşığın dialoqu real deyil, xəyali söhbətdir və lirikada elə belə də olmalıdır. Dialoq nitqi nəsr və dramaturgiya dili üçün xarakterikdir. Lirik dialoqun bənzərsiz müəllifləri kimi Molla Cümə və Aşıq Ələsgərin adları öndə gəlir. “Olmaz” [Molla Cümə] və “Düşdü” [Aşıq Ələsgər] rədifli qoşmalar lirik dialoqun gözəl nümunələridir.

Dedim: ay dilbərim, seyrəmi çıxdın?
Dedi: sevdalıyam, gəzməsəm, olmaz!
Dedim: mən dostuna nə mail baxdın?
Dedi: möhnətinə dözməsəm, olmaz! [3, s. 191].

Aşığın bütün dialoqlarında ikinci misra əvvəlki misranın cavabını mükəmməl şəkildə tamamlayır. Oxucuya elə gəlir ki, danışan insanlar yox, ürəklərdir, hissini, duyğunun qüdrətindən təlatümə gəlmiş könüllərdir.

Nəticə. Beləliklə, qədimdən indiyə qədər möhtəşəm sənət kimi dəyərləndirilən aşıq poeziyası Azərbaycanın milli-mənəvi mədəniyyətində xüsusi iz buraxmışdır ki, bu prosesdə dil-üslub gözəlliyi əsas məsələlərdəndir. Xalqımızın milli-mənəvi sərvətlərindən olan poetik dil söz və ifadə yaradıcılığı baxımından da dəyərli qaynaqlardandır. Deyim ustalığı, poetik sintaksis gözəlliyi, hikmətli fikir təqdimatı aşıq poeziyasının diqqəti çəkən özəlliklərindəndir.

ƏDƏBİYYAT

1. Aşıq Ələsgər. Əsərləri. Bakı: Şərq-Qərb, 2004, 400 s.
2. Qurbani. Əsərləri. Bakı: Şərq-Qərb, 2006, 232 s.
3. Molla Cümə. Əsərləri. Bakı: Şərq-Qərb, 2006, 331 s.
4. Müşfiq M. Əsərləri. Bakı: Şərq-Qərb, 2004, 352 s.

Naxçıvan Dövlət Universiteti
E-mail: sedagethesenova@gmail.com

Sadagət Hasanova

STYLISTIC FEATURES OF AZERBAIJANI ASHUQ LANGUAGE

In the Azerbaijani literary language, different writers have their signatures. From this point of view, the great service of ashugs in the development and enrichment of our literary

and artistic language attracts attention. Research on the linguistic and stylistic features of ashug poetry shows that this source has different features. One of these features is the abundance of language material belonging to the vernacular. From this point of view, ashugs are called “folk poets”. One of the interesting aspects of the Ashug language is the development of different words and expressions. In this source, we come across language units that are not listed in dictionaries. In the same source, we also come across words and expressions used by several artists. However, those words have been put into different stylistic points. In the language of Ashug poetry, one can come across many place names that carry historical information. They are important in deepening poetics.

Ashug poetry, which belongs to different historical periods in terms of language and style, also influenced the nervous language of the later period. In addition, there are many facts that show the influence of ashug creativity on the written literary and artistic language. Thus, it is possible to observe that some facts in the language of Ashig Gurbani were transferred to the language of Mikail Mushfig. These features confirm the need to study ashug poetry in terms of linguistic and stylistic features.

Keywords: *language, style, meaning, word, ashug.*

Седагет Гасанова

СТИЛИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО АШУГСКОГО ЯЗЫКА

В азербайджанском литературном языке каждый мастер пера обладает своеобразным почерком. С этой точки зрения обращает на себя внимание большая заслуга ашугов в развитии и обогащении нашего литературно-художественного языка. Исследования языковых и стилистических особенностей ашугской поэзии показывают, что этот источник имеет разные черты. Одной из таких особенностей является обилие языкового материала, имеющего просторечный характер. С этой точки зрения ашугов называют «народными поэтами». Одним из интересных аспектов ашугского языка является развитие различных слов и выражений. В этом источнике мы встречаем языковые единицы, не занесенные в словари. В том же источнике мы также встречаем слова и выражения, используемые несколькими художниками. Однако эти слова были помещены в разные стилистические точки. В языке ашугской поэзии можно встретить множество топонимов, несущих историческую информацию. Они важны для углубления поэтики.

Ашугская поэзия, относящаяся к разным историческим периодам по языку и стилю, также оказала влияние на литературный язык более позднего периода. Кроме того, имеется множество фактов, свидетельствующих о влиянии ашугского творчества на письменный литературно-художественный язык. Таким образом, можно констатировать, что некоторые факты из языка ашуга Гурбани были перенесены в язык Михаила Мушфига. Эти особенности подтверждают необходимость изучения ашугской поэзии с точки зрения лингвистических и стилистических особенностей.

Ключевые слова: *язык, стиль, значение, слово, ашуг.*

(AMEA-nın müxbir üzvü Əbülfəz Quliyev tərəfindən təqdim edilmişdir)

Daxilolma tarixi: İlk variant 12.02.2023

Son variant 12.03.2023